

Handläggare: Eva Woll Tegbäck
Telefon: 08 - 508 25 903

Till
Socialtjänstnämnden

**Svar på remiss över motion(2008:14) av Abdo Goriya
m fl (s) om ungdomsparlamentets motion angående
arbetslösheten bland 18-24-åringar**

(1 bilaga)

Förslag till beslut

Socialtjänstnämnden beslutar att hänvisa till detta tjänsteutlåtande som svar på motionen.

Dag Helin

Tina Heinsoo

Sammanfattning

Socialtjänstförvaltningen delar i huvudsak ungdomarnas uppfattning vad avser orsakerna till att de har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Det finns forskning som tyder på att ungdomsarbetslöshet i sig har långvariga negativa effekter. Målet måste vara att få ett utbildningssystem och samverkan med arbetslivet som i största möjliga mån förebygger arbetslöshet och undanröjer behoven av att ”lappa och laga”. Studie- och yrkesvägledning bör ges en framträdande roll redan i grundskolan och sedan ha hög prioritet i alla skolformer. Ungdomar som valt fel utbildningsväg eller avbrutit sina gymnasiestudier bör ges en andra chans så att komplettering till grundläggande högskolebehörighet kan erhållas och möjlighet till byte av yrkesbana ges. För att undvika att ungdomar hamnar ”mellan stolarna” skulle det kunna ges ett tydligt uppdrag till stadsdelsnämnderna att ta kontakt med alla ungdomar som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret och som inte antar erbjudande om utbildning i gymnasieskolan eller inte gått att nå för att bedöma behovet av insatser. För ungdomar som inte behöver stöd från socialtjänsten skulle remittering till Jobbtorgen kunna ske.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för stadsövergripande sociala frågor, arbetsmarknadsenheten.

Bakgrund

Ungdomsparlamentet var en demokratiseringsåtgärd som genomfördes 2007 av Stockholms stads utbildningsförvaltning och som riktade sig till gymnasieelever och lärare inom staden. Syftet med Ungdomsparlamentet var att öka ungdomars intresse och förståelse för demokratin, det politiska beslutsfattandet och aktuella samhällsfrågor. Ungdomsparlamentet innebar att gymnasieungdomarna fick möjlighet att tycka till i aktuella samhällsfrågor och tillsammans med elever från andra skolor arbeta fram förslag till lösningar i form av motioner. Efter en avslutande debatt lämnades motionerna till Stockholms skolborgarråd, för att politikerna skulle få ta del av ungdomarnas tankar och idéer.

En av de frågor som diskuterades av Ungdomsparlamentet 2007 var ”Vad kan vi göra åt arbetslösheten bland 18-24-åringar?” Ungdomarna arbetade fram ett flertal förslag i motionsform och i motionen från (s)-ledamöterna yrkas att kommunfullmäktige efter sedvanlig beredning skall ta ställning till de förslag som ungdomarna framfört i den aktuella frågan.

Motion (2008:14) från (s) om ungdomsparlaments motion angående arbetslösheten bland 18-24-åringar biläggs i sin helhet (bilaga 1). Motionen har lämnats av Abdo Goriya, Berit Kruse, Elisabeth Brandt-Ygeman, Jan Valeskog, Jan Visshed, Malte Sigemalm, Mirja Räihä Järvinen, Py Börjesson, Roger Mogert, Teres Lindberg och Tomas Rudin.

I motionen lyfts bristande erfarenhet, skola, arbetsförmedlingen och arbetsgivaravgiften fram som bidragande orsaker till de svårigheter ungdomarna möter. För var och en av dessa orsaker/områden har ungdomarna också åtgärdsförslag som de anser kan minska arbetslösheten. Förvaltningen kommenterar flertalet av dessa områden.

Kommunstyrelsen har remitterat motionen till socialtjänstnämnden, stadsledningskontoret, samt till stadsdelnämnderna Skarpnäck, Spånga-Tensta och Södermalm för yttrande senast 2008-05-20.

Förvaltningens synpunkter

I Stockholm var år 2007 i genomsnitt per månad 1639 arbetslösa ungdomar i åldrarna 18-24 anmälda på arbetsförmedlingen, varav 761 hade ekonomiskt bistånd. Förvaltningen konstaterar dock en positiv trend genom att antalet ungdomar i nämnda grupper successivt minskat från 2007 till mars 2008 vad gäller ekonomiskt bistånd och öppet arbetslösa.

Det finns ett flertal statliga utredningar (motsvarande)¹ och projekt/utredningar/verksamheter som genomförts i staden² och som handlar om ungdomars utanförskap och etablering på arbetsmarknaden. Dessa bekräftar i flera avseenden de problemställningar som ungdomarna tagit upp i sin motion. I flera av dessa utredningar finns förslag till åtgärder och det finns också lärdom och erfarenheter som kan dras från stadens egna projekt. I andra fall har åtgärder vidtagits som svarar upp mot det som ungdomarna efterlyser.

Målet måste vara att få ett utbildningssystem och samverkan med arbetslivet som i största möjliga mån förebygger arbetslöshet och undanröjer behoven av att ”lappa och laga”.

Socialtjänstförvaltningen delar i huvudsak ungdomarnas uppfattning vad avser orsakerna till att det är svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.

1. Erfarenhet och skola

Ungdomarna framhåller att eftersom de saknar arbetslivserfarenhet leder det oftast till att de inte får något arbete, vilket i sin tur leder till att de inte får någon erfarenhet och det skapas en ond cirkel. Deras åtgärdsförslag handlar om lärlingsjobb, praktik i grundskolan och gymnasieskolan samt samverkan mellan skola och arbetsliv. Ungdomarna vill också ha möjlighet att få en ”andra chans” om de vill byta yrkesbana eller komplettera sin utbildning.

Förvaltningen vill framhålla att det i många utredningar har konstaterats, att brister i utbildning är en av flera orsaker till att ungdomar har svårt att få arbete. En fullföljd utbildning med godkända betyg är många gånger en förutsättning för att få arbete. Åtgärder måste sättas in i ett tidigt skede till de ungdomar som behöver stöd för att få tillträde till gymnasieskolan. Stöd kan behövas från olika myndigheter och sociala nätverk och riktas till både ungdomarna och deras föräldrar.

1.1 Framtidsvägen - en reformerad gymnasieskola

I motionen nämns olika förslag på förändringar av bl a gymnasieskolan.

Förvaltningen konstaterar att det i gymnasieutredningen, som överlämnade sitt betänkande den 31 mars 2008, har en ny struktur för gymnasieskolan föreslagits. Gymnasieskolans uppdrag handlar om kompetensförsörjningen i samhället, vilket kräver samverkan med både arbetsliv och högskolesektor. Yrkesutbildningen har haft en särskild tyngd i utredningen. En yrkesutbildning i gymnasieskolan kan ges

¹ Unga utanför (SOU 2003:92), Anställ unga (SOU 2006:31), Lärlingsutbildning – ett återkommande bekymmer eller en oprövad möjlighet? (ESS 2006:4), Särskilda ungdomsåtgärder (Statskontoret 2001:4)

² Navigatorcentrum-en vision om innanförskap, Fördjupningen - kompetensfundsprojekt för ungdomar i Maria-Gamla stan

antingen som skolförlagd eller som lärlingsutbildning. För skolförlagd yrkesutbildning gäller att det är obligatoriskt att erbjuda minst 15 veckors arbetsplatsförlagt lärande, APL. Utredaren förslår att det inrättas 19 nationella program i gymnasieskolan, varav 14 är nationella yrkesprogram som alla ska leda till anställningsbarhet. Genom aktiva val kan eleven inom programmet få grundläggande högskolebehörighet. Fem program är högskoleförberedande. Den lärlingsutbildning som utredaren föreslår är en alternativ väg till yrkesexamen.

Förvaltningen konstaterar att om gymnasieutredningens förslag antas så tillmötesgår det delar av ungdomarnas åtgärdsförslag. Om en elev efter avslutat yrkesprogram skulle vilja gå vidare till högskola, så innehåller förslaget en passus om att eleven har rätt att få kompletterande utbildning till grundläggande behörighet för högskolestudier i den kommunala vuxenutbildningen i den mån inte eleven genom aktivt val fått kompletterande högskolebehörighet. Därmed ges de ungdomar som upplever att de vill studera vidare eller byta yrkesbana en andra chans att gå vidare.

1.2 Jobbtorg Stockholm

Förvaltningen vill i yttrande över motionen lyfta fram Jobbtorg Stockholm, som startade januari 2008. Jobbtorgen skall ha tydligt jobbfokus och inte arbeta med andra uppdrag än att verka för att enskilda kommer i arbete eller studier. Till Jobbtorgens målgrupp hör ungdomar mellan 16-24 år som remitteras dit från stadsdelsnämnden. På Jobbtorgen finns utöver personal som skall coacha och matcha till jobb också tillgång till studie- och yrkesvägledning.

För Jobbtorgens räkning har upphandlats arbetsplatsförlagda yrkesprogram inom arbetsområden där arbetskraft efterfrågas. Det handlar om lärlingsliknande program med teori och arbetsplatsförlagd yrkesträning som successivt stegras så att den som deltar skall kunna bli anställningsbar inom arbetsområdet. Denna aktivitet kan erbjudas av fem leverantörer till ungdomar 18-24 år. Jobbtorgen och upphandlade leverantörer kan också förmedla praktik, vilket kan ge såväl referenser som vara inkörspöret till en anställning.

Inom Jobbtorg Stockholm pågår ett utvecklingsarbete för att få fram fler insatser som kan passa ungdomar. Jobbtorgen skulle också kunna vidareutvecklas så att det blir en "andra chans" för skolavhoppare som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret. Uppföljningsansvaret åvilar idag utbildningsförvaltningen som också erbjuder utbildningsinsatser. Utbildningsförvaltningen meddelar stadsdelsnämnderna vilka ungdomar som tackar nej till utbildning eller inte går att nå. För en del ungdomar är fortsatt utbildning inget alternativ utan de vill ha ett arbete. Ungdomar som uppbär ekonomiskt bistånd av arbetslöshetsskäl och inte antar erbjudande om utbildning hänvisas av stadsdelsnämnderna till Jobbtorgen. För dem som inte hänvisas till Jobbtorgen saknas enligt förvaltningen alternativ. Förvaltningen anser att det är angeläget att alla ungdomar som saknar

sysselsättning, med eller utan ekonomiskt bistånd, fångas upp. För att undvika att ungdomar hamnar ”mellan stolarna” skulle bör staden överväga att ge uppdrag till stadsdelsnämnderna att ta kontakt med alla som inte antar erbjudande om utbildning eller inte gått att nå för att bedöma behovet av insatser. För ungdomar som inte behöver stöd från socialtjänsten skulle remittering till Jobbtorgen ske. I annat fall finns en risk för utanförskap och framtida ekonomiskt bistånd.

1.3 Samverkan mellan skola och arbetsliv

I motionen föreslås närmare och utvecklade samverkan mellan skola och arbetsliv.

Förvaltningen vill lyfta fram att det finns exempel där man redan i grundskolan låtit elever och deras föräldrar göra gemensamma studiebesök på arbetsplatser och högskolor/universitet med syfte att ge inblick i vilket arbete som bedrivs, vilka kunskaper som krävs och inte minst att motivera ungdomarna till fortsatta studier. Som exempel kan nämnas Rinkebyskolans samverkan med KTH och samarbetet mellan Tensta gymnasium och Karolinska institutet. Många universitet och högskolor har verksamhetsförlagd utbildning och praktik. Högstuderande med teknisk inriktning får kontakter med arbetslivet genom sina examensarbeten. Det är viktigt att det arbete som påbörjats för att förstärka kontakterna mellan skola och arbetsliv fortsätter inom hela utbildningssystemet.

1.4 Studie- och yrkesvägledning

I motionen lyfts fram betydelsen av studie- och yrkesvägledning.

Förvaltningen delar uppfattningen att studie- och yrkesvägledning har en central plats där det gäller att koppla ihop skola och arbetsliv. Inom såväl grund-, gymnasie- och universitet/högskola behöver det finnas god insikt om arbetsmarknaden och vilka krav och förväntningar som ställs i arbetslivet. Om resurser för studie- och yrkesvägledning sätts in på ett tidigt stadium i grundskolan så torde förutsättningarna för ”rätt” val till gymnasieskolan öka.

Enligt förvaltningen bör särskild uppmärksamhet riktas mot nyanlända ungdomar och invandrare med gymnasiebetyg från andra länder. Många ungdomar med utländska betyg vet inte att de kan få sina betyg validerade hos VHS utan hänvisas i onödan till komvux för att läsa in kurser och betyg som de redan har förvärvat, vilket innebär förlängd studietid och studieskulder.

2. Arbetsförmedlingens insatser

Ungdomarna säger i sin motion att arbetsförmedlingens verksamhet inte är så effektiv som den skulle kunna vara. För få anställs via arbetsförmedlingen. De efterlyser också en snabbare hantering vad gäller upprättande av individuella handlingsplaner samt extra handledningstid.

Förvaltningen konstaterar att arbetsförmedlingen (af) har utformat sin nya organisation så att stora delar av deras tjänsteutbud kan fås via internet/självservice och telefonservice. Härutöver finns också möjligheter till personlig service. Arbetsförmedlingen ska i samråd med den som söker arbete upprätta en individuell handlingsplan. Planen ska upprättas senast inom trettio dagar från det att den enskilde anmäler sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. En handlingsplan för den som inte fyllt 25 år bör dock upprättas tidigare. Arbetsförmedlingen får meddela föreskrifter om handlingsplanernas närmare innehåll och om hur de ska följas upp.

I Stockholm har Jobbtorgen och arbetsförmedlingen enats om hur samverkan skall ske kring jobbplanen som upprättas på Jobbtorget och handlingsplanen som görs på af. Enligt uppgifter från af skall de göra en behovsbedömning och upprätta en handlingsplan inom 20 dagar efter inskrivningen på af.

Enligt förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program gäller för flertalet att anvisning kan göras när en person fyllt 25 år. För unga med funktionshinder får anvisning göras även för personer som inte fyllt 25 år. Anvisning får även göras för personer som fyllt 20 år, om de uppfyller villkoren för att få särskilt anställningsstöd i form av instegsjobb eller anställningsstöd för långtidssjukskrivna.

Sedan december 2008 finns jobbgarantin som gäller för ungdomar som har fyllt 16 men inte 25 år och under en period om tre sammanhängande månader varit arbetslös och anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. Syftet med jobbgarantin för ungdomar är att erbjuda ungdomar särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser på ett tidigt stadium för att de så snabbt som möjligt ska få arbete motsvarande hela sitt arbetsutbud eller påbörja eller återgå till en utbildning som inte berättigar till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. I åtgärden ingår fördjupad kartläggning, studie- och yrkesvägledning, jobbsökaraktiviteter med coachning som därefter bör kombineras med arbetspraktik och utbildning.

Förvaltningen anser att det är av stor vikt att uppmärksamma ungdomar och ge dem erforderligt personligt stöd i ett tidigt skede. Ungdomar behöver bli bekräftade och sedda. Erfarenheter från ungdomsprojekt³ som genomförts i staden har visat att täta kontakter och uppföljningar mellan ungdomar och handläggare resulterat i att ungdomarna blivit självförsörjande genom antingen studier eller arbete i betydligt snabbare takt. I stadens egen utredning som gjordes inför inrättandet av Navigatorcentra så gav de intervjuade ungdomarna uttryck för att de inte fick någon hjälp från arbetsförmedlingen och menade att de blivit

³ Fördjupningen - kompetensfondsprojekt för ungdomar som genomförts i Maria Gamla stan

bortprioriterade och inte fått det individuella stöd de efterfrågat. En uppföljning av hur arbetsförmedlingens nya organisation stöttar ungdomarna bör ske.

3. Arbetsgivaravgiften

Ungdomarna efterlyste sänkta arbetsgivaravgifter.

Från 1 juli 2007 får ungdomar lägre arbetsgivaravgift respektive egenavgift. Arbetsgivaravgifterna, med undantag från ålderspensionsavgiften, halverades för ungdomar som vid ingången av 2007 fyllt 18 men inte 25 år d v s födda 1982-1988. Syftet var att det skall bli billigare att anställa yngre för att underlätta deras inträde på arbetsmarknaden. Arbetsgivaravgifterna sänks från 32,42 till 22,71 %. Ålderspensionsavgiften påverkades inte. En motsvarande sänkning infördes också för enskilda näringsidkare i samma ålder som betalar egenavgifter. I deras fall sänks de totala avgifterna, om inte extra karenstid valts, från 30,71 till 20,45 %.

4. Andra områden som ungdomarna lyft fram

4.1 Utjämna bidrag och A-kassa

För att man inte ska behöva dra sig för att ta ett arbete vill ungdomarna att övergången från bidrag, A-kassa och socialbidrag till arbete inte ska medföra att man ”förlorar” pengar genom att lönen är lägre än bidraget. Därför föreslås att en utjämning ska ske så att utfyllnad sker till bidragsnivån.

Förvaltningen konstaterar att förutsättningen för rätt till ekonomiskt bistånd (socialbidrag) är att arbetslösa ska stå till arbetsmarknadens förfogande, vilket bland annat innebär att man måste acceptera erbjudet arbete, dvs. man kan inte välja att leva på bidrag framför att ta ett arbete. Prövningen av ekonomiskt bistånd utgår från lagstiftningen och likabehandling vad gäller såväl bidragsnivå som förutsättningarna för rätt till bistånd. Det finns ingen möjlighet för staden att ge utfyllnad av lön på det sätt som ungdomarna föreslår. Generellt gäller att om man har en löneinkomst som understiger normen för en skälig levnadsnivå kan man ansöka om kompletterande bistånd för att komma upp till denna nivå.

4.2 Nya jobbtillfällen

För att kunna skapa nya jobbtillfällen föreslår ungdomarna ”att staten ska ge mer ekonomiskt stöd till företag samt vägledning till nyföretagandeför att det blir mer lockande att starta upp sitt företag i Sverige” mm.

Förvaltningen konstaterar att det f.n. pågår arbete med flera förslag inom statliga myndigheter och departement som syftar till att förbättra vägledning och stöd till personer som vill starta företag. Detta sker bl.a. genom att sk. Nystartskontor skall etableras (samverkan mellan arbetsförmedlingen, försäkringskassan och skatteverket och ev. andra intressenter), utveckling av vägledning genom internetportaler där information från flera myndigheter/aktörer samlas (Nutek), förenklingar i regelverk för företagare/småföretagare.

5. Ungdomsarbetslösheten har långsiktiga effekter

Förvaltningen vill lyfta fram en rapport från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) ”Har ungdomsarbetslösheten långsiktiga effekter? (2004:13). Resultaten visar att de ungdomar som blev arbetslösa direkt efter gymnasiet hade en betydligt större sannolikhet att vara arbetslösa under de följande tio åren än de övriga. Studien visar på ett samband mellan ett misslyckat arbetsmarknadsinträde och dåliga arbetsmarknadsutfall under åtminstone fem år efteråt. Detta tyder på att ungdomsarbetslöshet i sig har långvariga negativa effekter. Andra resultat tyder på att effekterna av ungdomsarbetslöshet varken skiljer sig speciellt mycket åt mellan män och kvinnor eller mellan invandrare och övriga.

Förvaltningen anser avslutningsvis att motionen behandlar ett antal viktiga frågor om ungdomars möjligheter till utbildning och arbete. Enligt förvaltningen bör fortsatt uppmärksamhet riktas mot gruppen ungdomar och unga vuxna för att bereda dem goda möjligheter till utbildning och inträde på arbetsmarknaden.

Bilaga

Motion (2008:14) från Abdo Goriya m fl (s) om ungdomsparlamentets motion angående arbetslösheten bland 18-24-åringar